

льзованием высокоэффективных капиллярных колонок и ПИД (рис. 2).

Анализ на содержание наркотических и сильнодействующих веществ проводился на хроматографе "Хроматэк-Кристалл" в соответствии с методическими указаниями "Химико-токсикологический анализ веществ, вызывающих одурманивание", (М., 1989 г.), с использованием неполярных капиллярных колонок ПИД (рис. 3) [4].

Вывод

Газожидкостная хроматография – один из самых современных методов, используемых в судебно-химической экспертизе. Экспрессность, точность и необходимый предел обнаружения позволяют решать многие аналитические задачи, такие как анализ ядовитых, наркотических и психотропных веществ.

Перспективы дальнейших исследований. Перспективным является применение в газовой хроматографии для детектирования масс-спектрометрических детекторов. Возможности хромато-масс-спектрометрии обусловлены сочетанием разделительной способности газовой хроматографии, идентификации анализируемых соединений по специфическим масс-спектрам и количественной оценки по площадям пиков.

Литература

1. Авдеев М.И. Курс судебной медицины / М.И. Авдеев. – М., 1959. – С. 712.
2. Крамаренко В.Ф. Токсикологическая химия / В.Ф. Крамаренко. – К, 1989. – С. 259.
3. Материалы сайта компании «Хроматэк». – <http://chromatec.ru/>
4. Плетенева Т.В. Токсикологическая химия / Т.В. Плетенева. – М., 2005. – С. 204-220.

ЗАСТОСУВАННЯ ГАЗОРІДИННОЇ ХРОМАТОГРАФІЇ В СУДОВО-МЕДИЧНІЙ ЕКСПЕРТИЗІ

М.В. Зварич

Резюме. У даній роботі показана актуальність і ефективність використання методу газорідинної хроматографії в судово-медичній експертизі для аналізу вмісту алкоголю, отруйних і наркотичних речовин у біологічних зразках.

Ключові слова: судово-медична експертиза, отруйні речовини, хіміко-токсикологічний аналіз, хроматограф, газорідинна хроматографія.

APPLICATION OF GAS-LIQUID CHROMATOGRAPHY IN A FORENSIC-MEDICAL EXAMINATION

M.V. Zvarych

Abstract. The present paper demonstrates the topicality and effectiveness of using the gas-liquid chromatography method in a forensic-medical examination for an analysis of the content of alcohol, narcotic and toxic substances in biological samples.

Key words: forensic-medical examination, toxic substances, chemical-toxicological analysis, chromatograph, gas-liquid chromatography.

Joint Stock Company "Macrochem" (Kyiv)

Рецензент – проф. В.Т. Бачинський

Buk. Med. Herald. – 2013. – Vol. 17, № 3 (67), part 1. – P. 58-59

Надійшла до редакції 10.06.2013 року

© М.В. Зварич, 2013

УДК 715-866-23.56

В.М. Зозуля

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИКЛАДАННЯ СУДОВОЇ МЕДИЦИНИ СТУДЕНТАМ-ПРАВОНАВЦЯМ

Університет сучасних знань, м. Житомир

Резюме. У статті піднімається питання щодо особливостей викладання судової медицини в юридичних вищих навчальних закладах і її вирішення шляхом тісної співпраці між вищими медичними навчальними

зкладами, бюро судово-медичної експертизи та юридичними навчальними закладами.

Ключові слова: викладання, юридичні науки, судова медицина.

© В.М. Зозуля, 2013

Юридична освіта завжди вважалася однією з найбільш престижних, оскільки повинна давати (і найчастіше за все дійсно давала) найбільш великі та всебічні знання. Тому, у процесі її отримання слід приділяти увагу не лише різнобічності знань, а і їх глибині. Як свідчить експертна практика, у сфері правознавства доцільним є висвітлення хоча б основних розділів тих наук, які необхідні для проведення й оцінки результатів судово-медичних експертиз[2]. Прикладом того, яка увага приділялася вивченню судової медицини студентами юридичних ВНЗів та факультетів, можна навести програму Уставу Імператорських Російських університетів, розроблену на початку минулого століття видатним російським державним діячем П.А.Столипіним, де в розділі III «Устройство учебной части» зазначено: «В юридическом факультете, кроме того, полагается преподавание всеобщей и русской истории и судебной медицины. Особые кафедры сих предметов полагаются в юридических факультетах: Томского университета – для преподавания всеобщей и русской истории и С.-Петербургского – для преподавания судебной медицины».

А як же виглядає це сьогодні? При тому, що зі вступом у силу нового кримінально-процесуального кодексу співробітники міліції зобов'язані виїжджати на кожен випадок смерті, знання їх у судовій медицині мають бути достатньо ґрунтовними. Тому справжнє розуміння і освоєння цього предмета юристом із можливим використанням надалі отриманих знань просто неможливе без хоча б елементарних знань про будову та функції людського організму, основ патології людини, принципи діагностики захворювань і методи їх лікування, оскільки в такому випадку подальше викладання основних положень курсу судової медицини просто втрачає здоровий глузд [1]. Однак як можна з цим впоратися, якщо, наприклад, в Університеті сучасних знань на предмет судової медицини (причому разом з судовою психіатрією!) для студентів денної форми навчання відводиться 108 годин, з яких лекційних – 22, практичних та семінарських – 18, решта – самостійна робота студентів, а закінчується це все складанням іспиту. Для студентів заочної форми навчання взагалі відводиться 8 годин лекційних, 8 годин практичних та семінарських занять і крім складання іспиту потрібно ще й написати та захистити курсову роботу.

Не краще виглядає картина і в комерційних, і на юридичних факультетах ВНЗах. У них вивчення судової медицини зводиться, головним чином, до лекційного курсу з практичним заняттям у вигляді «походу» до моргу для ознайомлення з розтином трупа та відвідування відділу експертиз потерпілих, обвинувачених та інших осіб із метою отримання елементарних знань щодо експертизи живих осіб та встановлення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень.

Складність навчання судової медицини серед студентів юридичних факультетів визначається також і тим, що в них, як правило, відсутні

навіть елементарні знання з біології та медицини. З огляду на це, необхідно давати студентам-правознавцям попередньо хоча б найпростіші знання з анатомії та фізіології людини, особливостей перебігу патологічних станів тощо, використовуючи перш за все демонстраційний матеріал у вигляді схем, таблиць, слайдів, закріплюючи знання на практичних заняттях в судово-медичних моргах.

Збільшення кількості годин, необхідних для викладання судової медицини, можна досягти перерозподілом їх між судовою медициною та психіатрією. Як правило, на кожну з цих дисциплін відводиться рівна кількість годин, але як показує практика, частота призначення судово-слідчими органами судово-медичної експертизи, різноманітність та кількість запитань, що ставляться перед експертом, є значно більшими, ніж при призначенні судово-психіатричної експертизи. Тому, цілком доцільним є збільшення навчальних годин саме із судової медицини за рахунок зменшення кількості годин із судової психіатрії. Так, у Житомирській філії Університету сучасних знань на денній формі навчання судової медицини відведено 27 годин, із них 15 годин лекційних та 12 годин семінарських і практичних занять, у той час як судовій психіатрії відведено 13 годин, з яких 7 годин лекційних та 6 годин семінарських занять.

Поява сучасних підручників для юристів із судової медицини значно полегшують викладання, але роз'яснення ряду питань, що виникають у ході самостійної роботи студентів, можливе головним чином на лекціях, а це ж знову ж таки зменшення корисного часу, необхідного для викладання. Тому успішність викладання багато в чому буде залежати від низки інших умов, таких, як і а) ресурси часу; б) матеріально-технічні засоби; в) наявність засобів оперативної поліграфії, від чого в першу чергу залежить фонд навчальних посібників, а значить і рівень наочності та якість сприйняття матеріалу. У таких випадках доцільним було б здійснення складання договорів про наукове-практичне співробітництво між кафедрами різних ВНЗів в організації та удосконаленні навчального процесу, спільній розробці та впровадженні заходів, які спрямовані на поліпшення рівня навчання студентів.

Не менш важливою проблемою є і кадрова. У тих містах, де є ВНЗ, доцільним є залучення до викладання судової медицини студентами юридичних факультетів співробітників кафедр чи курсів судової медицини ВНЗів. В інших випадках, єдиним можливим шляхом вирішення проблеми є залучення співробітників бюро судово-медичної експертизи. Причому, як показує практика, лікарі-експерти судово-медичного бюро не проти взяти участь у навчальному процесі як сумісники, оскільки це, тим більше, дає суттєву кількість балів (20) за рейтинговою шкалою при викладанні за сумісництвом у навчальних закладах I-II рівнів акредитації та 30 балів у навчаль-

них закладах III-IV рівнів акредитації. Робота по залученню фахівців – експертів повністю залежить від керівництва навчального закладу і часто не є достатньою. Так у Житомирі, з п'яти ВНЗів (двох державних та трьох комерційних), що мають юридичні факультети, лише в одному – Університеті сучасних знань, судову медицину викладає кандидат медичних наук, судово-медичний експерт-практик, а в решти – у кращому випадку лікарі, а то й взагалі самі юристи.

Висновок

Таким чином, проблема викладання судової медицини в юридичних ВНЗах та факультетах

залишається відкритою і потребує вирішення, якого не можливо досягти без тісної співпраці між медичними ВНЗами, бюро судово-медичної експертизи та юридичними навчальними закладами.

Література

1. Волков В. Медичне право – реальність сьогодення / В. Волков, Л. Дешко // Інформаційний правовий простір. – 2007. – № 18. – С. 45-48.
2. Волков В.Д. На захист медичного права / В. Волков, Л. Дешко // Юридичний Вісник України. – 2006. – № 8. – С. 8.

ПРОБЛЕМНЫЕ ВОПРОСЫ ПРЕПОДАВАНИЯ СУДЕБНОЙ МЕДИЦИНЫ СТУДЕНТАМ-ПРАВОВЕДАМ

В.М. Зозуля

Резюме. В статье поднимается вопрос об особенностях преподавания судебной медицины в высших юридических учебных заведениях и его решение путем тесного содружества между высшими медицинскими учебными заведениями, бюро судебно-медицинской экспертизы и юридическими учебными заведениями.

Ключевые слова: преподавание, юридические науки, судебная медицина.

ISSUES OF FORENSIC MEDICINE TEACHING TO STUDENTS-JURISTS

V.M. Zozulia

Abstract. The paper raises the question about the specific characteristics of teaching forensic medicine in higher legal educational institutions and its solution through a close collaboration between the medical higher schools, the bureau of forensic medical examination and juridical educational institutions.

Key words: teaching, legal sciences, forensic medicine.

The University of Modern Knowledge (Zhytomyr)

Рецензент – проф. В.Т. Бачинський

Buk. Med. Herald. – 2013. – Vol. 17, № 3 (67), part 1. – P. 59-61

Надійшла до редакції 08.06.2013 року

© В.М. Зозуля, 2013

УДК 61:02-12/1057-3

В.В. Зосіменко, І.В. Розовик

ЧИ ІСНУЄ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНА ПРОБЛЕМА СТОСОВНО ВИЗНАЧЕННЯ ТРИВАЛОСТІ РОЗЛАДУ ЗДОРОВ'Я? ІСТОРИЧНИЙ НАРИС

Київське міське клінічне бюро судово-медичної експертизи
Київське обласне бюро судово-медичної експертизи

Резюме. У статті викладені порівняні дані щодо застосування в ХХ-ХХІ століттях підходів до оцінки ступеня тяжкості тілесних ушкоджень за критерієм «тривалість розладу здоров'я», які свідчать про наявність розбіжностей у підходах до застосування такого

критерію і про його зміст у судово-медичних служб держав, які в минулому були єдино підпорядковані.

Ключові слова: тілесне ушкодження, ступінь тяжкості, тривалість розладу здоров'я, правила визначення ступеня тяжкості.

Вступ. Питання щодо застосування критеріїв для визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень (СТТУ) турбували юридичну та судово-медичну громадськість ще в царській Росії більше 100 років тому. Так, ще С.В. Познишев на початку ХХ століття у своїй роботі «Особенная

часть Русского уголовного права. Сравнительный очерк важнейших отделов особенной части старого и нового усложений», проводить порівняльний аналіз кримінального права Російської імперії та інших держав (Франція, Норвегія, Угорщина тощо), і в даній роботі вже міститься розподіл тіле-

© В.В. Зосіменко, І.В. Розовик, 2013